

14 februari 2019
Amsterdam

Geachte Raad voor Cultuur,

Met veel interesse heeft de Vereniging voor Vrije Theaterproducenten (VVTP) kennisgenomen van het advies 'Later is al lang begonnen' inzake het muziektheater van de toekomst. In het bijzonder zijn wij blij dat de Raad veel aandacht besteed aan de musical. Deze theatervorm wordt door een groot gedeelte van de Nederlandse bevolking gezien, en het aandeel in het theaterlandschap groeit nog steeds. Voor wij ingaan op uw advies, willen wij graag kort schetsen hoe de Vrije Theaterproducenten aankijken tegen de theatersector.

We hebben elkaar nodig

Vrije theaterproducenten zijn ondernemers met een grote liefde voor toneel, cabaret, musical en live-entertainment. Want theater doet ertoe. Het is kunstvorm die een zintuigelijke ervaring teweegbrengt die onvergelijkbaar is met andere kunstvormen. Theater reageert op de samenleving en op menselijke verhoudingen, en kan een spiegel of een verdichting voorhouden. Daarnaast kan theater het publiek ontspannen, vermaken en soms zijn tijd ver vooruit zijn.

We zijn trots op het Nederlands theater. In veel gevallen loopt Nederland zelfs voorop in vernieuwing en technisch vernuft. Theater is bovendien, naast literatuur en film/tv, een belangrijke drager van de Nederlandse taal. Wij zijn ook trots op de mensen met wie wij werken. Zowel voor als achter de schermen zetten zij alles op alles om het publiek een bijzondere theaterervaring te bezorgen.

Als Vrije Theaterproducenten zijn we verantwoordelijk voor de meeste voorstellingen die in de theaters te zien zijn. Die voorstellingen produceren we over het algemeen zonder enige vorm van overheidssteun. Toch benadrukken we dat wij hechten aan een gezonde gesubsidieerde sector. Veel van de mensen die bij ons werken, werken immers ook regelmatig bij onze gesubsidieerde collega's. Wij zien dat veel gezelschappen zeer betrokken en vaak trouw publiek hebben, die belangrijk is voor de sector in totaal. De cross-over is groot, en daar hebben ook wij voordeel van.

Omgekeerd moet ook het belang van de vrije theatersector niet worden onderschat. Over het algemeen blijken onze producties in staat een groter publiek aan te spreken, en veel

Nederlanders maken via onze producties voor het eerst kennis met het theater. Ook ons deel van de sector levert regelmatig spraakmakende, kwalitatief hoogstaande producties af. De vrije sector en de gesubsidieerde sector hebben elkaar hard nodig in het maken van mooi theater, en in het aantrekken en vernieuwen van het theaterpubliek.

Musical is van iedereen

Een belangrijk deel van de producties die wij als Vrije Theaterproducenten maken, betreffen musicals. Musical is een kunstvorm die al decennialang een groot en gevarieerd publiek weet te trekken. Jaarlijks blijkt 28 procent van de bevolking een musical te bezoeken, en het is daarmee de meest populaire theatervorm. Nederlandse producenten zijn telkens weer in staat geweest om grote buitenlandse producties naar Nederland te halen, en die op hoog niveau te bemensen.

Maar er worden ook veel oorspronkelijk Nederlandse musicals gemaakt. Sinds de eerste jaren van de Nederlandse musical, die werden gedomineerd door Annie M. G. Schmidt, is er een ware Nederlandse musical-cultuur ontstaan. Voorstellingen als Ciske de Rat, Soldaat van Oranje en De Marathon vertellen bovendien typisch Nederlandse verhalen, en bereikten een groot publiek. Maar ook kleinere musicals zagen het licht, zoals 'Watskeburt' en de artistiek veel geprezen musicalvariant van 'Turks Fruit'.

We zijn net als de Raad blij met de het uitkomen van het boek 'De Nederlandse musical. Emancipatie van een fenomeen' dat voor het eerst uitvoerig ingaat op de geschiedenis, theorie, dramaturgie, educatie en kritiek omtrent de musical in Nederland. We onderstrepen, evenals de Raad, het belang van meer aandacht voor deze kunstvorm. Musical is niet meer weg te denken uit de Nederlandse theaters.

Grote financiële risico's

Terecht constateert de Raad dat musical door de versmelting van vele disciplines een complexe en dikwijls dure theatervorm is, waar makers en producenten financieel grote risico's lopen. De stelling van de Raad dat vrije theaterproducenten daarom vooral voor buitenlandse musicalproducties kiest, en slechts een 'handjevol' oorspronkelijke producties uitbrengt, is echter onjuist.

Dit theaterseizoen is bijvoorbeeld ongeveer de helft van de uitgebrachte musicalproducties van Nederlandse afkomst, en zijn de songs nieuw geschreven. De Raad suggereert bovendien dat musicals gebaseerd op 'verhalen uit films of populaire boeken' een risicoloze onderneming zou zijn. Ook dat is onjuist: Het vertalen van bestaande verhalen naar muziektheater is telkens weer lastig, en zeker geen garantie voor succes. Daarnaast wijzen we erop dat ook musicals die als meer 'artistiek' worden gezien, eveneens vaak geïnspireerd zijn op bestaande verhalen. We verzoeken de Raad deze opmerkingen in het advies te nuanceren.

Feit blijft dat musicalproducties duur en arbeidsintensief zijn. Als een musical niet het beoogde bezoekersaantal haalt dan heeft dat grote financiële consequenties voor de producent. Hoewel veel theaterproducenten een grote passie hebben om te vernieuwen en nieuw Nederlandse repertoire willen maken, is het enorme financiële risico niet een positieve incentive. Ook de voorontwikkeling en de langere repetitieperiode zijn vaak hachelijke ondernemingen.

Net als de Raad kijken wij met enige jaloezie naar de praktijk in de Verenigde Staten waar via workshops en een *off-Broadway* cultuur nieuwe musicals kunnen ‘rijpen’. Door de samenwerking met nieuwe makers kunnen producties zonder commerciële druk op een organische wijze groeien. Wel moet de opmerking worden geplaatst dat een nieuwe productie ontwikkelen in het Engelse taalgebied een ander risicoprofiel heeft. Immers: als een musicalproductie daar succesvol blijkt is het potentiële publiek meteen van mondiale schaal. Die uitgangspositie maakt het investeren in innovatie aantrekkelijker.

Dat gezegd hebbende willen wij met de Raad naar een rijker Nederlands musicklimaat waar meer ‘eigen’ producties het levenslicht zien, nieuwe verhalen op een nieuwe manier worden verteld, en waar in alle disciplines talent een kans krijgt.

Reactie op de voorstellen

De Vrije Theaterproducenten zijn positief over vrijwel alle aanbevelingen die door de raad worden gedaan over musical.

Het enige punt waarin we het oneens zijn met de Raad is de positie van theaters. Theaters moeten inderdaad risicovoller durven te programmeren, maar een extra geldstroom naar de theaters, zoals de Raad adviseert, is daartoe geen goede oplossing. Geld is juist nodig aan de kant van de makers; Zowel aan de kant van de gesubsidieerde als de vrije producties. Daar ligt immers de expertise voor het maken van voorstellingen. Het versterken van de makers en de producenten is ook van belang voor het beter belonen van mensen die op en achter het toneel staan. Als meer geïnvesteerd kan worden in de kwaliteit van producties zelf, en er voldoende aandacht wordt besteed aan marketing, dan kan er een diverser en rijker aanbod en een divers publiek ontstaan. Het verleggen van de geldstroom naar de theaters werkt dat doel tegen.

Wij zijn wel positief over het advies van de Raad dat de landelijke infrastructuur moet worden uitgebreid op het gebied van muziektheater, waaronder voor musical. Wij ondersteunen de Raad ook in het advies om functies voor talentontwikkeling voor de musical op te nemen in een landelijke subsidiesystematiek. We zijn ook positief over het idee van “Experimenteerruimtes” om het artistiek experiment te laten plaatsvinden. De kans om ook in Nederland meer tijd te krijgen voor het rijpingsproces ten behoeve van nieuwe producties willen we met beide handen aangrijpen en kan de basis zijn voor een verdere kwalitatieve ontwikkeling van de Nederlandse musical.

Het advies van de Raad om ontwikkelbudgetten voor een risicovoller aanbod van vrije producenten in het leven te roepen in de vorm van een *revolving fund* kunnen we eveneens met grote instemming onderschrijven. Zo’n financieringssysteem zou enorm helpen bij het overzichtelijker maken van de financiële risico’s. Wij wijzen er nogmaals op dat het nieuw produceren in het Nederlandse taalgebied extra risico’s meebrengt, wat een dergelijke steunmaatregel dus zeker ook rechtvaardigt. Bovendien wordt bij succes de investering aan het fonds terugbetaald, wat wij een faire deal vinden. Het is hierbij belangrijk te vermelden dat de veelgeprezen musicals van Annie M. G. Schmidt ook ooit op deze wijze tot stand kwamen.

Naast een *revolving fund* is de VVTP ook voorstander van een *Tax shelter* voor theater. In België bestaat er al een dergelijke regeling. Hiermee wordt het fiscaal interessant

om te investeren in relatief prijzige theaterproducties. We zien nu al dat Nederlandse producenten daarom een deel van hun productiekosten in België besteden. Om het innovatieve ondernemersklimaat in de theatersector te bevorderen zou een dergelijke belastingmaatregel ook in Nederland moeten worden ingevoerd, vergelijkbaar met de *Tax shelter* voor de Nederlandse film. Daarmee wordt ook het wegvloeien van productiegeld naar andere landen voorkomen.

Tenslotte willen we een opmerking maken over de theateropleidingen. We zijn het met de Raad eens dat de verschillende opleidingen op mbo en hbo-niveau goed moeten aansluiten op de arbeidsmarkt. Maar wij zien tot onze spijt dat er rond mbo-kunstvakopleidingen te vaak louter een negatief beeld hangt. Dat beeld is niet juist. Zowel grote musicalproducties als het live-entertainment nemen weldegelijk studenten uit het mbo aan. Ook vormen mbo-opleidingen een bron voor meer culturele diversiteit, en stroomt een deel van hen door naar hbo-kunstvakopleidingen. Om een betere aansluiting tussen vraag en aanbod te krijgen geven we de Raad mee om bij de minister aan te dringen een numerus fixus in te stellen voor deze opleidingen.

Wij hopen dat wij met deze brief een bijdrage kunnen leveren aan een goed vervolg op uw advies. Vanzelfsprekend staan wij open voor een nadere toelichting.

Met vriendelijke groet,

Boris van der Ham
Voorzitter van de Vereniging voor Vrije Theaterproducenten.

AGENTS AFTER ALL - AT NEXT - BOS THEATERPRODUCTIES - COOK A DREAM - DG THEATER - EFTELING THEATER - EIGEN NAAM - GEORGE VISSER PRODUCTIONS - JANKE DEKKER PRODUCTIONS - MEDIA LANE - NEW PRODUCTIONS - PUUREE - RICK ENGELKES PRODUCTIONS - SENF THEATERPARTNERS - STAGE ENTERTAINMENT NEDERLAND - STARDUST - STUDIO 100 - THEATERBUREAU DE MANNEN - VAN HOORNE ENTERTAINMENT - VAN LAMBAART ENTERTAINMENT

POSTBUS 60030, 1320 AA ALMERE, T 036-3690536, KVK AMSTERDAM 34141017, BTW 810138104, BANK NL89TRIO0254830919, WWW.VVTP.COM